

EL REI KALI I LES SEVES DUES ESPOSES

10

Font:
*Associació per a
la Defensa del
Medi Ambient de
Balandou -
APROMAB*

En un poblet de la sabana africana, el rei Kali vivia tranquil·lament amb les seves dues esposes, la primera i la segona. Totes dues les tractava bé, però la segona era la seva preferida. Tant el rei com les dues reines tenien al seu voltant un equip de consellers, ajudants i savis.

El rei volia un fill perquè es quedés a palau i el succeís en el tron, però passaven els dies i les nits i cap de les dues esposes no li donava un príncep hereu. El poble ja començava a murmurar...

Un dia, quan estava assegut pensant sota el gran baobab, el seu griot li va anunciar que les seves esposes estaven encinta: s'havien quedat embarassades totes dues al mateix temps. I va decidir que la que li donés un hereu tindria una gran recompensa i rebria un tracte especial.

Nou mesos després, en una nit molt fosca, totes dues van donar a llum també alhora. La primera esposa va tenir un nen, i la segona, una nena; però el seguici de la segona va fer el canvi d'infants sense que les mares se'n adonessin, perquè volien rebre els beneficis de la recompensa.

Així, el nen van créixer sense saber qui eren les seves mares vertaderes. Ara bé, la primera esposa es va assabentar de l'engany i, com que no podia explicar-lo perquè no tenia cap prova per poder demostrar-lo davant del rei i el seu consell, va decidir compondre aquesta cançó:

“Vaig netejar la roba blanca del rei i la van tacar de sang dient que era beneita.

Vaig batre l'arròs al morter i el van barrejar amb sorra i pedres dient que era beneita.

Vaig donar a llum un nen, però el van canviar per una nena perquè creien que era beneita.”

El príncep hereu cada nit anava a les estances de la seva —sense saber-ho— vertadera mare perquè li agradava escoltar com explicava contes i cantava cançons. Una nit, el griot va escoltar la cançó de la reina i va assabentar-se de la veritat; no va dubtar ni un segon i ho va anar a explicar al rei. El rei va convocar una gran assemblea amb tots els membres del seu seguici: les esposes, els fills, els consellers, els savis, el griot... Tothom hi era representat. Llavors va demanar explicacions als consellers de

les reines, però ningú no li va dir la veritat. Per això va fer que la primera esposa cantés la seva cançó:

“Vaig netejar la roba blanca del rei i la van tacar de sang dient que era beneita.

Vaig batre l'arròs al morter i el van barrejar amb sorra i pedres dient que era beneita.

Vaig donar a llum un nen, però el van canviar per una nena perquè creien que era beneita.”

Quan el rei va tenir coneixement de la veritat, va decidir tallar la llengua als consellers de la segona esposa, per mentiders, i va retornar a cada mare el seu infant.

MANSAKÈ NI A MOSOLU

Soonin dolé tède fadafinna gbèkan dyamanakan Mansa kali ni a moso fila tède yén ayi la dunugnatò tè kèla yén dyusu sumadò, konin denko hamin dyèdè dyèdè tède ye masankè la, kamasödön a moso fila nin bèè lönin né tède.

Wodö télè télè di tamin masan kali di hamin a denké kola mèn di a lé nödübila mansayala. Dyumalon dodö, masankè ni sokèmobalu tède yé gnön yé la mansabolon na, a la dyélikè dondon mèn tö ko Kamarakè, o nada a fö a gnè ko a la moso fila bèè bada haridyè. Wokè mansakè sewada kosèbè kibaroya wo la. A ka a kan di ko ni moso mèn ka denké södön, alé Mansa kali kètaba, dyada bèèdö dyadaba, ko a di tura lolu ani sanin ni wodi siyaman di moso wo ti ma.

Karo könöndö tamin ködö, a moso fila bèè ka a dyèdè ma södön, mosofölö ta denké, mosofilanan ta den moso. Tinködö mosoködö lukälön ko mosofilanan (badamoso) le duman ba ye masankè gnè, a yi bèn na a ma ka den gnerinin nu ma falen. Ka denké kè moso filanan taa di ka den moso kè mosofölö (gbalomoso) taadi. Masankè ka sobèè la lonnin denké kola.

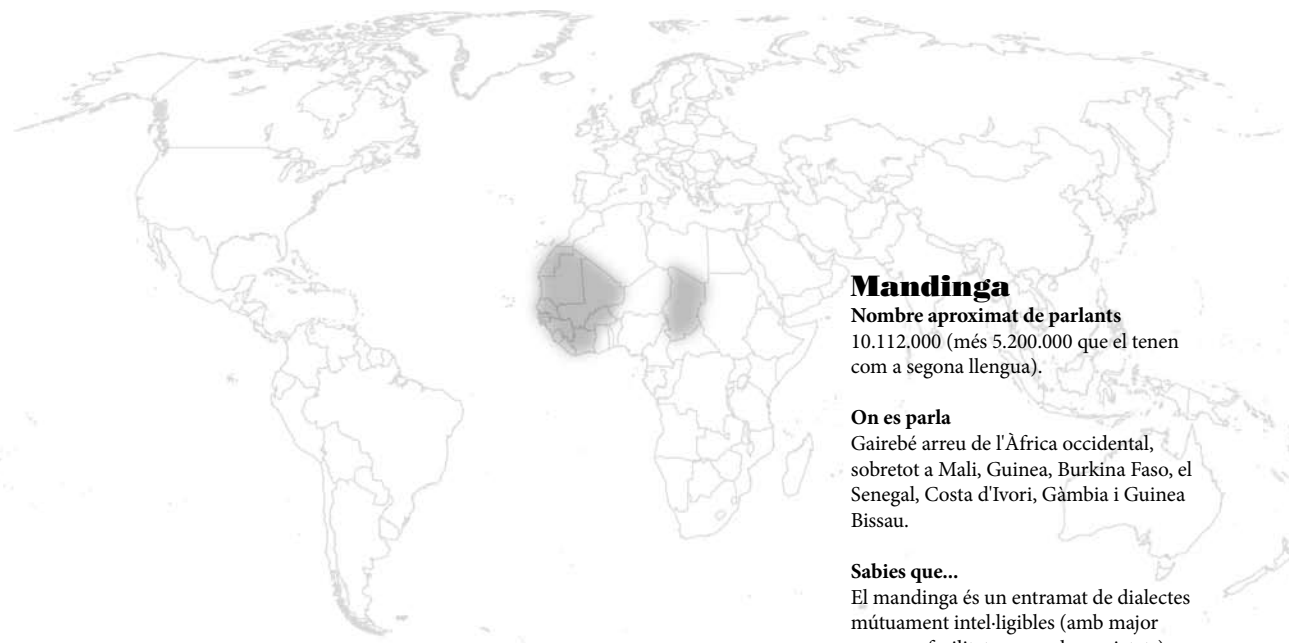
San woronwila tamin ködö, gbalomoso la tinködö moso do ka fö denké Sundryata Touraman gnè ko a na bèdèbèdè ye gbalomoso le di. Wo lihala lönkö Sundryata Turaman bolo, su-u-su a di wa a si gbalomoso dafè, ko n'na todi la n'gne. Wo fanan di a denké ma gnininka “ko n'gne munfen todi la i gnè n'den Sundryatanin Turaman, n'gne munfen todi la i gnè n'den Sundryatanin Tuuraman. “N'ka n'fa mansa la aridyinè fanin ko a yi ka dyeli kè wo kan ko n'ne ye bobo di. N'ka n'fa mansa la aridyinè malo susu, a yi ka bèrè kè wo dö ko n'ne ye bobo di. N'ka i le Sundryatanin Turaman södön, a yi ka i le mafalen dén moso la ko n'ne ye bobo di.”

Wo dönkili diya da sundyata turaman gnè haan a ka fö sewa boloma ko “tintin n'na bada todi la n'gnè.”

Lonkelen wole dö, Dyeli Kamarakè ka todi la kan wole mèn sudö, kènè bö mèn kè a wada a fö mansakè gnè, ko n'fa mansa ko do ye i la luma mèn gnaminnèn kossèbè. Masankè tolo don wo dö, a ka sokönömö bèè la dè banandyuba ködö. Wo ladèè könöma, a yi ka kuma di gbalomoso ma, wo ka a diyaka ko a le le den ye denké di (Sundryata Turaman). Gbalomoso banin kuma la fefe, mansakè ka kuma di tinködö mosolu ma. Wo yi ka fö ko Gbalo moso la kuma ye tugna le di, ko a yi le ka den ma falen kè, ka denké di badamoso ma, ka den moso di gbalomoso ma. Masanskè ban kö wo lön na, a ka dyamariya di ko ka denké di gbalomoso ma (bawo wole ka a södön), kaban ka den moso di bada moso ma (bawo wo fanan södön den ne wo di). A banan fanan ka dyamariya di ko ka tinködösi moso wo bèè nèn tè a yi da dö (ka a yi fuwa) yo sariya ka fö gnanmèn kan.

Nin todi ködö le ko ko la ban tö tugnale ma, a ba mèn gnagna ma, aninkö ko mansa siyaman kèrèsibalu le a la don na fili dö.

(Versió en mandinga de Guinea)

Mandinga

Nombre aproximad de parlants
10.112.000 (més 5.200.000 que el tenen com a segona llengua).

On es parla

Gairebé arreu de l'Àfrica occidental, sobretot a Mali, Guinea, Burkina Faso, el Senegal, Costa d'Ivori, Gàmbia i Guinea Bissau.

Sabies que...

El mandinga és un entramat de dialectes mútuament intel·ligibles (amb major o menor facilitat, segons les varietats). Es parla a molts països de l'Àfrica occidental, però en cap no és oficial.